

Kertet befogadó házak

Kortárs kertértelmezések

Félévközi témavázlat

Kovács Zsófia, V. félév

témavezető: Szabó Levente

opponens: Simon Mariann

2013. november 6.

Építőművészeti Doktori Iskola

Dolgozatom témája kert és ház kapcsolata, azon belül is a kertet befogadó házak. Kert és ház viszonya nem aktuálisan megoldandó, hanem időről időre újrafogalmazódó kérdés. Célja nem kérdésfelvetés, vagy problémamegoldás, hanem *megfigyelés*.

A kert kultúrtörténetünk egyik alapmítosza – alapfogalom, mint a matematikában a sík vagy az egyenes -, nem tudjuk definiálni, csak körülírni. Sokrétű tartalmához számos nézőpontból lehet közelíteni, mint például biológia, irodalom, képzőművészet, stb., és persze a kertművészet, de ez utóbbi is csak azonos joggal, mint bármely más irány. Elsődleges formája szerint növények alkotják, de tartamának kifejezése más formát is ölthet. Az építészet abból a szempontból izgalmas, hogy látszólag (és gyakran valójában is) ellenpólusát képviseli a természetnek, önkénytelenül is módosítja azt. Mégis, hogyan szólhat egy ház a kert megismeréséről és dicséretéről?

A kert szó, a *kerít*, *kerítés* és *karám* ómagyar „ker” alapszavából ered, a régi magyar nyelvben jelent *kerített helyet*, *kerítést* is. Más európai nyelvekben is gyakran a kerítettség, a védelemmel hozható kapcsolatba (angol *garden*, német *garten*, francia *jardin*, latin *hortus*, héber *gan*). Ez a tulajdonsága megkülönböztetheti a tájtól, amelynek nincsenek határai. Az érintetlen természethez képest a kert épített (vagy legalábbis jelzett) kerítést és művelést feltételez. Kert a természet, az épített és az ember jelenlétével jön létre. A legősibb, örök kertek az Istennel való találkozás helyei.

A KUTATÁS SZEMPONTJAI

A dolgozatban szeretném áttekinteni azokat az alapvető módokat, ahogyan ma az építészet értelmezi, és ennek megfelelően megjeleníti a kertet egy házzal összefüggésben.

A *megjelenít* kifejezés rögtön előhossa azt a kettősséget, amely minden kertnek, és ezáltal minden kertet befogadó háznak sajátja lehet. A kert önmagán túlmutató természetét Derek Jarman így fogalmazza meg: „Minden kert mögött ott a Paradicsom, és néhány kert valódi Paradicsom. Az enyém is ezek közé tartozik.” Az elemzések során egyik lényeges szempont ennek a kettősségnek a megfigyelése.

Milyen viszonyban van egymással a kert szellemi tartalma és megfogható fizikai formája az egyes esetekben? Elkülöníthetők-e egymástól, vagy éppen egymásból következnek?

A kert és a környező táj milyen kapcsolatban állnak egymással és az épülettel? Az adott kert, vagy táj valós (pl. az ottani konkrét hegyek), vagy általános formában vonódik be az házba?

Hogyan jelenhet meg a kert a szokványostól eltérő formában, azaz nem külső térként vagy nem növények által? Az absztrakció és a konceptuálisan hozzáadott jelentések folytán hogyan módosul a nem definiálható eredeti tartalom?

A fenti kérdéseket szubjektíven kiválasztott – kertjeikkel együtt értelmezendő- épületek segítségével három témakörben szeretném vizsgálni: zárt kert, kert-kép, és kerttel összefonódó ház. A kortárs példák mellett fontos megemlíteni azoknak történeti illetve kulturális előzményeit is.

FEJEZETEK

I. Zárt kert: kerengő-kert és átrium

- A zárt kert, a Hortus Conclusus az európai kert-kultúra alapképlete. Horizontálisan zárt, de vertikálisan nyitott. Mint az egyes növények, kapcsolódik a földhöz- a talajhoz-, és az éghez – a fényhez és az esőhöz. A templom mellett egy centrális és statikus tér.
- Középkori kerengő-kertek és előzményeik (római lakóház, atrium, perisztíl udvar, ókeresztény bazilika)
- zárt kert és szemlélődés (kontempláció) – befelé irányuló figyelem - kolostorkert és japán kőkert (nem liturgikus szakrális tér)
- Mai kolostorkertek: régi épület új funkcióval, kolostori funkció új vagy megújult épületben.- Forma és funkció (tartalom) szétválása
- oldalról zárt, felül nyitott “profán” terek- átriumok

II. Táj-kép, Kert-kép, a kertábrázolás

- A kert-ház kapcsolatnak vizuális formája, ahol a kert látványa válik meghatározóvá.
- XIX, századi japán kertek és a shakkei fogalma – a kert kompozíciója magába foglalja a háttérben feltűnő táj elemeit (Az angol tájképi kert viszont elkülönül a környező tájtól és térbelisége ellenére egyes nézőpontokból feltáruló látványra komponál, az épülettel sem kerül szoros kapcsolatba)
- A kert térbe vagy képi megjelenítése beépülhet a házba, képezheti annak szerves részét vagy építészeti koncepcióját is. (A freskó és a szőnyeg is betöltheti ezt a szerepet)
- Egyes konceptuális megközelítéseknél előfordulhat, hogy a kert maga ábrázol kertet

III. Kertben

kerttel átszőtt házak

- Modernista kert-házak és ihletőik - kert és ház elválaszthatatlanul egymásba szövődik – „áramló kert”
- Külső és belső tér határai feloldódnak, a kert is szabadon mozog a belső terekben

szoborkertek és szobor-házak kertben

- ahogyan egy szobornak lehet “természetes” közege a kert, és a kert befogadja azt, ugyan úgy történhet ez egy ház esetében

FÜGGELÉK

Példák - Zárt kert

LE CORBUSIER - La Tourette domonkos kolostor „kertje”1953-60

„Azt kellett adnom nekik, amire a mai embernek leginkább szüksége van: csendet és békét. ... Ez a nyers betonkolostor a szeretet alkotása. Nem mond el mindent magától. Élete belülről születik. A legfontosabb, belül van” (Le Corbusier). De mi van ezen a kolostoron”belül”?

JOHN PAWSON – Novy Dvur monostor „kertje”2004

A csehországi trappista monostor eredetileg mezőgazdasági épületegyüttes volt. Noha ránézésre a templomszárny segítségével bezáródó alaprajz és az udvar három oldalán körbefutó közlekedő folyosó a kerengő elrendezését követi, az arányok és a homlokzatok mégis teljesen más megvilágításba helyezik a központi nyitott teret. Az amúgy is nagyméretű sík terület letisztult kertészeti megoldása – gyepfelület – szinte absztrahálja saját magát.

EDUARDO SOUTO DE MOURA – Santa Maria do Bouro 1989-97

A portugáliai monostorok jelentős része átalakult exkluzív hotellé (pousada). A szoba jellegű cellák, a nagyméretű közösségi terek és a kiszolgáló helyiségek terei megfelelnek az új funkciónak is. A szerzetesség helyett ma a vendéglátóipari szolgáltatásra van nagyobb igény. Santa Maria del Bouro kerengőjéhez nem nyúltak hozzá, nem alakították át valami praktikusan használható térré. Most már nyilvánvalóan nem az a célja, hogy összegyűjtse az esővizet, ablakok sem nyílnak rá. Felfelé megnyíló tér körfolyosóval, négy fával, és semmi egyéb. Már-már absztraktnak tűnő egyszerű tér, mégis, a kő erőteljes anyaga és emberi kéz nyomait viselő megmunkáltsága, a formák nyugodt aránya a kihaltság ellenére megéri az embert, ahogyan nagyon sok megmaradt kerengő tér.

HERCZEG ÁGNES – Tihanyi Bencés Apátság kertje

PETER ZUMTHOR – Serpentine Gallery Pavilon 2011, London

A kerített kert esszenciális megjelenítéseként tekinthetünk Peter Zumthor 2011-es pavilonjára a londoni Serpentine Galleryben. A Kensington Gardens területén elhelyezett „zárt kert” egy szabályos, derékszöges alaprajzú körül-kerített terület közepén virágokkal. „A Hortus Conclusus, amiről álmodom, körbe teljesen zárt, és az ég felé nyitott. Ahányszor elképzelek egy kertet egy építészeti környezetben, az mindig varázslatos helyé válik. Úgy gondolok a kertekre, amelyeket láttam, látni véltem, szeretnék látni, akár egyszerű falak veszik körül, oszlopok, árkádok, vagy épületek homlokzatai, mint védett, intim terek, ahol szeretnék sokáig időzni... Csodálatosnak találom, amikor az ember létrehoz egy kertet, bekeríti, falat épít köré, és helyet készít, hogy mindenki gyönyörködhessen benne.” (Zumthor 2011) A kapu hagyományosan jellegzetes eleme is rejtve marad, a megközelítés koreográfiája meglepetésként tárja elé a belső világot: az élettel teli, gondosan összeválogatott vadvirágok kertjét. A fekete textillal borított faszerkezet két rétegben határol el a külvilágtól. A tér középpontját a kert jelenti, és a kolostorokhoz hasonlatosan a körüljárás folyamata jellemzi. A kerengő fedett, a kert pedig már nyitott. Nem cél, hogy belépünk a kertbe, azáltal fogadjuk be, hogy minden oldaláról megismerhetjük. Az épített elem a fal, a kerítés, amelynek szerepe az elhatárolás, valamint a körüljárhatóság megteremtése. A szimbolikus jelentés anyagi leképezésének ez az egyszerű, természetes, és befogadható mintája tisztán, minden egyéb funkciótól mentesen szól a kertről.

SOU FUJIMOTO – Garden house, 2008 Nosu-gun, Tochigi, Japan

A japán építészetben hagyományosan meghatározó intenzív belső és külső téri kapcsolatok, illetve ezeknek egységbe olvadása kortárs építészetünkben is jelentős hangsúllyal bír. Sou Fujimoto „Garden house” terve bizonyos szempontból a kert képletszerű megjelenítése egy családi ház kapcsán. Így ír róla az építész: „A területen érintetlenül hagytuk a lejtőt, a fákat és a patakot, húztunk köréjük egy kört és bekerítettük egy vasbeton fallal. A fák alkotta liget egy pillanat alatt kertté válik.” (Garden House 2008)Az építészeti koncepció egy kert létrehozása az erdőben. Ebből következik aztán a belső terek elhelyezése a kerítés-fal megvastagodott részében. Itt nincs megművelve, sem gondozva a kert, a kapcsolat vizuálisan jön létre. A ház épített elmei és felületei élesen elkülönülnek a kert természetes formáitól, kívülről mégis egységet képeznek, egy épületként jelenik meg ablak-szerű nyílásaival.

HOLLAND ÁTRIUMHÁZAK – MVRDV, Borneo szigete

A KERTÉSZ LAKÁSA, saját terv, építészet alapjai, SZOT szálló, Bp.,2005

A szálló félkész szerkezetébe kellett beköltöznünk terveinkkel, az egyeségek tetszőleges összekapcsolásával. Talán a gyerekkori japán emlékek, vagy a falun eltöltött nyarak hatására fontos volt számomra, hogy egy ilyen környezetben is megjelenhessen a kint és bent folyamatos váltakozása, a kert érinthető közelsége, és egy megkülönböztetetten használt hely, amit hívhatunk könyvtárnak, "tisztaszobának" vagy háziszentélynek.

Példák – Kert-kép

TALE OF THE GENJI

A japán kultúrában természet, kert és építészet nem válik el egymástól, nem húzhatók éles határok. A shinto természetvallásban az istenek megnyilvánulnak a természeti elemekben, a fában, kövekben, a vízben, éppen ezért a kert szent hely, az istenek szépségét és tisztaságát tükrözi. Később a buddhista tájkertek, majd a zen kertek is megőrzik ennek lényegét. A XI. századi kertművészeti szakkönyv, a sakutei-ki szerint a kerttervezés alapja a természet lényegének megértése, átélése. A természet és a táj múltó szépségére való érzékenység által annak részesévé válni: mono no aware, ahogyan a tizenharmadik századi költő Motoori Norinaga megfogalmazza.

Természet, táj, kert, ház és ember kapcsolatáról fest egy gyönyörű lépet a „Tale of the Genji”. A japán történelem meghatározó irodalmi alkotása egy évezrede született, Muraszaki udvarhölgy meséi Genji herceg életének eseményeiről szólnak. A történet a IX-XII. századig tartó Heian-kor idején játszódik, ekkor alapozódott meg a japán kultúra sajátos esztétikuma. Genji herceg épít egy palotát, amelynek sarkai a négy évszakhoz kapcsolódnak. A palota szárnyait legkedvesebb szeretőinek készíti. Nem csupán az asszonyokat és lakosztályukat társítja a különböző évszakokhoz, égtájakhoz, de a hozzájuk tartozó kertek is annak különleges szépségét jelenítik meg. Az egyes évszakokhoz színek, érzetek, növények, ünnepek kapcsolódnak. A kert szimbólumrendszerének ugyanúgy részét képezi az épület is, a benne élő emberek is. A regényhez készült 18. századi illusztrációk számos alkalommal egy épületsarkot látunk, amibe ugyanúgy betekinthetünk, mint a körülötte lévő kertbe. A körbefutó tornác szinte mindegyik képen megjelenik. Mindez az építészettel, a templomépítési hagyományokkal is szoros összefüggésben áll, ahogy Krasznahorkai László regényében is olvashatjuk, ahol Genji herceg unokája indul a legszebb kert keresésére, amelynek kolostorát „Északról hegy, Délről tó, Nyugatról utak, Keletről folyó” határolja. A természet, az évszakok, a táj karaktere, színei, a kontúrok és felületek megjelennek a hihetetlen pontossággal, érzékenységgel kialakított kertekben, és összekapcsolódnak az épületek elhelyezésével, tájolásával. A tornacról feltáruuló látvány, tájkép érinti meg az embert.

ENTSUI-JI TEMPLOM KERTJE 1678

Az Edo-kor (XVII-XIX. század) tókertjei és száraz kertjei is alkalmazták az úgynevezett *shakkei* (borrowed scenery, kölcsönvett táj) módszert, amely elsőként a XVII. századi kínai kertirodalomban tűnik fel, Japánban pedig a XIX. század folyamán terjed el. Egyes nézőpontokból a táj távoli képét beleszövik a kert kompozíciójába. Az erre eredetileg alkalmazott japán kifejezés az *ikedori* volt, jelentése „élve elkapni” (capture alive). A *shakkei* tehát több, mint a távoli hegycsúcs keretbe foglalt látványa. A hegyet magát építi be a kertbe, és ezáltal a házba is. Előtér és háttér, illetve a további síkokon elhelyezkedő elemek harmonikus egységet alkotnak. A japánkertek közös jellemzője, akármilyen léptéket is vizsgálunk, hogy a természetet magát kívánják megjeleníteni, annak az isteniből fakadó szépségét és tisztaságát. Mindezt anyaggal formálja, természetes és ember által elrendezett, vagy megmunkált minőségben egyaránt. Úgy teszi a tájat a kert szervesen kapcsolódó részévé, hogy közben a kert egyértelműen határolt tér (kapun lépünk be, ha nincs is fal).

CSOMAY ZSÓFIA KERTJE

A Budai Vár keleti lejtőjén áll a ház. Zárt sorú beépítés és hátsó udvar. Téglafal, kerítésfal, és a szomszédos ház falai kerítik az udvart, amely teljes egészében téglával burkolt. Tulajdonképpen egy tetőkert, alatta beépített terület van. A középső kis tér falai mellett épített ágyások és cserepes virágok élnek. Az elvadult szomszédos kertből a borostyán, a vadszőlő és a lilaakác terjeszkedik, amerre csak tud. A téglafalak és a rájuk felfutó növények látszanak a nappaliból és a műteremből. Ez a látvány hétről hétre változik, de inkább óráról órára egészen más. Meglátogattam a kertet nyár elején, amikor a virágozott a lilaakác, később a clematis, és ősszel, amikor a vadszőlő színes levelei váltak főszereplővé. Nem volt mindegy, hogy hány órákor megyek, rájuk süt-e a nap, vagy sűrűlőfény van. A kényes, mindennapos locsolást igénylő virágok, és önálló életet élő futónövények dinamikusan változtatják a

felületeket, a színeket, a fényeket. A téglaburkolaton papucsban is lehet közlekedni, a belső terekből közvetlenül ki lehet jutni, azoknak szabadtéri folytatása. Ahogyan a reggeli kávé elkészítése, és fogyasztása szerepelhet a ház tervezésekor, úgy a locsolás hajnali rítusa is azonos odafigyelést kíván.

Példák – Kerttel átszőtt ház

RYUE NISHIZAWA: Hétvégi ház, Gunma, Japán, 1998

Az építész saját hétvégi háza, amely egy erőben áll. A tervezői szándék szerint az épület a lehető legjobban szeretné integrálni a környezetét, de nem kívülről, hanem belülről. A három belső udvaron keresztül kapcsolódik a külvilághoz, mint egy inverz ház. Belső tartószerkezetét vékony faoszlopok jelentik, mintha az erdő fiatal fái között sétálnánk.

CARLO SCARPA – Brion temető, Querini palota

A keleti kertek tájképi elrendezése később Anglián keresztül a XVIII-XIX. században nemzetközi stílussá nőtte ki magát. Nagy hatással voltak Carlo Scarpa-ra is, akinek művészetében kert, anyag és építészet a modern kor szellemében találkoztak és alkottak koherens egységet. Építészetének táji, kertépítészeti vonatkozásairól George Dodds a következőket állapítja meg: Amíg a shakkei szemléletnél a kert kompozíciója kifut a tájba, addig az angol tájképi kertnél élesen elválik tőle. Scarpa tájadaptációi valahol a kettő között foglalnak helyet, megjelenik az atmoszféra és a képszerűség is. Konstruktói a fény-árnyékkal, előtérrel és háttérrel, természetes és mesterségesen létrehozott színek viszonylataival operálnak. Festői képei a velencei reneszánsz színkezelésére emlékeztetnek. Egyik korai műve, a Fusina kemping (1959) a Veneto-i táj három arcát foglalja keretbe: a velencei reneszánszot idéző Brenta csatorna és a Villa Malcontenta, a Pó-völgyi mezőgazdasági táj, és a háború utáni ipar-vidék Mestre és Tronchetto irányába. Mindebből következik majd az, ahogyan rávezeti a szemlélőt, hogy az épületet és annak elemeit a táj kiterjesztéseként lássa (a Wright-i gondolat inverzeként, amely az épületet terjeszti ki a tájba). Az Italia '61 című Torino-i kiállításhoz készített installációjában jelenik meg a parrete interrotta motívum, amellyel egyfajta táj-analógiaként jeleníti meg Veneto fényeit, színeit, és matériáit a Fusina-i partról szemlélve. Nem csak bemutatja a tájat, vagy utal rá, hanem önmaga képez egy mikro-tájat. Az installáció közepén egy vízmedence foglal helyet, a mennyezet pedig nyitott az égbolt felé. A medence később átkerül a Querini palota kertjébe, ahol a víz, mit természeti elem, anyag, meghatározza az építészeti koncepciót. Az előbbi példák esetében a táj megjelenítése, integrálása jelenti a fő motívumot, amíg a japánkerteknél annak természeti mivoltára, addig Scarpa-nál a táji karakterre helyezve a hangsúlyt. Közös viszont mindkét útban, hogy a tájjal nem csak vizuális, hanem fizikai kapcsolatba lépnek: természeti és ember alkotta elemekkel kompozíciót építenek „köré”, létrehozhatnak belőlük egy elképzelt tájat, amely egy-egy természeti minőséget testesít meg, vagy a valós táj karakterét színek, arányok és anyagok együttesével fejezik ki.

LUIS BARRAGÁN HÁZA

LE CORBUSIER - Sarabhai house, Shodan house, 1956, , India

PETER ALDINGTON – Turn End 1964 – egyszintes angol ártiumházak, áramló tér kerten és házon át - Peter Aldington és felesége három házat épített az 1960-as években (The Turn, Middle Turn, Turn End). Ezek közé tartozik saját házuk is, amely kertjével együtt egy zárt udvart tölt ki. Az udvarban vízmedence és egy öreg fehér akác található. A három ház minden részletét az építész tervezte meg, akkoriban is ritkaságnak számított, hogy az építészet és a kerttervezés ilyen módon összefonódjon. Peter Aldington egyszerre modernista építész és érzékeny kertész. Kert és épület együttes áramló teret képez, melynek része a nappali, a százsorszépékkal teli kert, az egygyári virágok udvara, vagy a bozótos, amelyben szobrok laknak. Az együttes meghatározó építőanyagai a fa, a betonblokk, és az üveg. Az épületben a Turn End Alapítvány működik, számos elismerést kapott (Royal Institute of British Architects Award for Architecture, 1970). Építészeti szemléletük olyan emberekre is hatással volt, mint Mies van der Rohe, vagy LeCorbusier. - (Jorn Utzon, Smithsons)

ELIADO DIESTE – Ház Montevideo-ban 1961-63, Uruguay

Eliado Dieste saját családi háza 2 szülő, 11 gyerek és egy alkalmazott számára. Külső és belső, közösségi és magánterek váltják egymást. A házat nem formai koncepció, hanem a praktikus használati igények, az éghajlat és az építészeti struktúra alakították.

Szoborkertek és szobor-házak kertben

Brancusi kert, Ian Hamilton Finlay kertje, RINALTA AGGERTSON – Forest Observatory-Japan, Gigon-Guyer- Kalkriese, Kröll- Müller Museum

MUSEUM INSEL HOMBROICH – Erwin Heerich

A Ruhr-vidék közelében található Insel Hombroich Múzeum egy 26 ha területű szoborkert, amelyben képzőművészeti gyűjteményét helyezte el az alapító, Karl Heinrich Müller. A mocsaras, ipari tevékenységgel terhelt területen létrehozott egy vadregényes kertet, szobor-együttesekkel és kiállítási pavilonokkal Erwin Heerich szobrász segítségével. Inkább csak érezzük, hogy különbözik a táj többi részétől, hogy egy sajátos világba léptünk, ha nagyon finoman, de mégis művelve, komponálva van. A helynek az önálló rendje érvényesül, amelynek az épületek és az ember is részeseivé válnak. A megszokottól eltérően nincsenek információk, feliratok, tájékoztató táblák, a megismerés, a helyek felfedezése rá van bízva a látogatóra. A szoborként viselkedő épületek bejáratai szinte el vannak rejtve, nincs megfigyelés, ellenőrzés, kiszolgálás. Ezek a kis gesztusok, amik a személyesség és a bizalom kifejezői, ugyan így jellemzik az építészeti megoldásokat is. Elsősorban nem funkciót kielégítő épületek, hanem maguk is műtárgyak, így a építészet szervesen összefonódik a képzőművészettel. A külső és belső terek kapcsolata olyan természetes és könnyed, mintha teljesen azonos minőségű terek között járkálnánk. Az épített és a természeti elemek kiegyensúlyozott harmóniában élnek együtt. Mindez egy kertbe van helyezve, és egyszerűen csak hagyja érvényesülni annak hatását, azáltal, hogy nem terheli praktikusnak és szükségesnek vélt mai rutinokkal. A kertben járás élményét a hely minden eleme egységesen hozza létre.

JANESCH PÉTER kertje

Kelenföldnek ezen a részén kertek házak állnak, a Pajkos utca páros oldalán zárt sorú beépítéssel, amely előkertre és hátsó kertre osztja a telkeket. Az előkertben borostyán, kovácsoltvas kapu, kőkerítés, lugas, parkoló robogók. A hátsó kertbe így csak a házon keresztül lehet bejutni. Magas falak veszik körül, végében a szauna. Eredetileg egy diófa állt a kert közepén a kerítés mellett a (Karácsony Tamástól cserépből kapott) bambusz. Évekig terjeszkedtek a bambusz rizómái a föld alatt, de a diófa uralta a kertet. Miután kivágták, következő évben a bambusz kihajtott szinte a kert minden pontján. Májusban egy hónap alatt megnőtt több mint 3 méteresre. Egy óra alatt egy centimétert, szinte szabad szemmel láthatóan. A gyalogút burkolata alagúttá vált. Árnyékos lett a kert, a bambusz levelei között csak átszűrődik a fény. Aratni szokták, örökzöld. A lépcsőházon keresztül lehet megközelíteni, nincs közvetlen „kertkapcsolatos” tér. Éppen ezért a falakkal körülvett kert külön életet él, amelybe az ember a kijelölt helyeket beléphet, áthaladhat, megállhat. A térfalagnál meghatározóbb maga a kert belső tere, amelyben a növények egy az ember számára meglepetésekkel és csodákkal teli történetet játszanak. Az eddig világos konyhából egy diófa látszott, most szinte egy bambuszerdő belsejébe került. Az emeletről az örökzöld bambuszlevelek zöld szőnyege látszik, alul a talajt a lehullott levelek sárga-barna felülete.